

Tartu Ülikool
Loodus- ja tehnoloogiateaduskond
Ökoloogia ja Maateaduste instituut
Geograafia osakond

Lõputöö

**Eesti- ja venekeelsete koolide abiturientide haridusrände
kavatsused**
Tuuli Raal

Juhendaja: Tiit Tammaru

Kaitsmisele lubatud:

Juhendaja:

Osakonna juhataja:

Tartu 2013

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	3
2. Rände definitsioon ja olemus.....	5
2.1. Haridusrände olemus	7
2.1.1. Haridusrännet mõjutavad tegurid	7
2.2. Haridusränne Euroopas.....	9
3. Andmed ja meetodika	10
3.1. Meetodika kirjeldus ja valimi iseloomustus	10
3.2. Analüüsimeetod	10
4. Tulemused.....	11
4.1. Uuringu üldised tulemused.....	11
4.2. Haridusrände kavatsused	12
4.3. Haridusrännet mõjutavad tegurid	15
5. Arutelu	20
6. Kokkuvõte.....	25
7. Tänuavaldused	29
8. Kirjandus.....	30

1. Sissejuhatus

Migratsioon teise riiki saamaks paremat kõrgharidust (edaspidi haridusränne) hõlmab endas õpilaste ja akadeemilise personali liikumist hariduslikel eesmärkidel erinevate ülikoolide vahel ning riikidevahelisi programme (Altbach jt 2009 ja Varghese 2008). Altbach ja Knight (2007) on leidnud, et välismaal õppimine on üks võtme tegur rahvusvahelistumisel. Haridusränne on eksisteerinud juba aastaid, kuid viimasel poole sajandi jooksul on selle osakaal märgatavalt suurenenud. Globaliseerumine mõjutab kõrgharidust positiivselt, pakkudes rohkem uusi võimalusi õppe-ja teadustööks, mis ei ole enam piiratud riigipiiriga (Altbach jt 2009). Samuti on tudengitel suuremad võimalused arendada sügavamalt arusaamist teisest kultuurist, tugevdada kultuuridevahelist suhtlust ja parandada võõrkeelte oskust (Salisbury jt 2008).

Üha rohkem on võimalusi omandada kõrgharidust nii kodumaal kui välisriigis. Enamik riike on eraldanud rohkem vahendeid kõrghariduse kvaliteedi parandamiseks riiklikul tasandil. Samal ajal kasvab leibkonna jõukuse tase ja SKP elaniku kohta, see loob paremad võimalused omandada kõrgharidust üle maailma. Hariduse parem kättesaadavus on tõstnud kõrgharidust omandatavate õpilaste arvu 40% võrra võrreldes seitsme aasta taguse ajaga (Lasanowski ja Verbik 2007).

Üliõpilaste arv, kes tahavad saada haridust välismaal, on järjepidevalt kasvanud. Alates 1963. aastast kuni 2006. aastani on tõus olnud üheksakordne, seejuures on tõus olnud märkimisväärne viimasel kümnendil. 2006. aastal õppis väljaspool kodumaad 2,7 miljonit üliõpilast ning prognoosi kohaselt võib see aastaks 2025 tõusta 7,2 miljoni tudengini (Varghese 2008). Proportsionaalselt õpib välismaal rohkem naisi. Aastatel 1995 kuni 2005 on väljaspool kodumaad õppivate neidude ja noormeeste protsent jäänud praktiliselt samaks- 65% on naised ja 35% mehed (Salisbury jt 2008).

Haridusrännet puudutav kirjandus on veel üpriski piiratud. Peamiselt käsitletakse Aasia riikidest pärit inimeste rännet lääneriikidesse hariduslikel eesmärkidel. Põhjalikumalt on analüüsitud ka USA sisest ja sinna suunduvat rännet. Vähem tähelepanu on saanud Ida-Euroopast pärit õpilaste ränne. Rohkem käsitletakse ka haridusrännet arengumaadest arenenud riikidesse.

Selle lõputöö eesmärgiks on selgitada välja kui palju Eesti abiturientidest kavatseb jätkata õpinguid välismaal ning millistel põhjustel valitakse edasiõppimiseks välismaa. Eraldi vaadatakse eesti ja venekeelsete koolide õpilasi. Töö käigus analüüsitakse põhjusi, miks

tahetakse saada kõrgharidus väljaspool kodumaad. Töö aluseks on abiturientide edasiõppimiskavatsuste uuring, mis viidi läbi november 2011 kuni jaanuar 2012.

Lõputöö esimeses osas tutvustatakse rände, seal hulgas ka haridusrände teoreetilisi põhimõtteid, ning tuuakse välja peamised tegurid, mis mõjutavad üliõpilase otsust minna õppima väljapoole kodumaad. Järgmises peatükis räägitakse andmetest, millel uurimustöö põhineb ning kuidas tehakse andmeanalüüs. Kolmandas peatükis tuuakse välja analüüsi käigus saadud tulemused ning neljas peatükk võtab kokku saadud tulemused.

2. Rände definitsioon ja olemus

Kõige lihtsam ja tavalisema rände definitsiooni kohaselt on migratsioon püsiv elukoha vahetus, mille käigus ületatakse ka halduspiire (Ainsaar 2004). Üldiselt võib rännet jagada kaheks: riigisiseseks rändeks ehk siserändeks ja riikidevaheliseks rändeks ehk välisrändeks. Riigisisese rände puhul toimub elukohavahetus ühe riigi territooriumi piires, välisränne toimub migratsioon ühest riigist teise. Ainsaar (2004) on välja toonud rände peamise põhjusena soovi suurendada enda heaolu ja elu kvaliteeti ning saada ligipääs erinevatele teenustele.

Ränne on integratsiooni tulem keskkonnast, individuaalsetest vajadustest ja subjektiivsest otsuse tegemise protsessist (Ainsaar 2004). Rännet mõjutavaid tegureid liigitatakse peamiselt kolmele tasandile: mikro-, meso- ja makrotasand. Nende põhjal on loodud mitmeid teooriaid.

Ainsaar (2004) on oma uurimuses väitnud, et makrotasandi teooriad lähtuvad peamiselt kahest tegurist, milleks on demograafiline ja majanduslik areng. Makrotasandi teooriad analüüsivad mõjutegureid üldisemalt. Kriegeri (2004) järgi kuuluvad makrotasandile majandus (sissetulekute erinevuse, tööturu olukord ja erinevused), poliitika (regulatsioonid), demograafia (rahvaarv, rahvastiku muutus ja koosseis) ja kultuur (normid).

Rände otsuse teeb inimene ise, seega peab uurima ka tegureid, mis mõjutavad indiviidi otsust tegema. Mikrotasandi lähenemine selgitab migratsiooni erinevusi uurides tausta ja üksikisiku rände otsuseid (Ainsaar 2004). Kriegeri (2004) järgi kuuluvad mikrotasandile individuaalsed väärtused ja ootused, mille aluseks on soov parandada ja kindlustada elujärg, saavutada ühiskonnas soovitud staatus. Tuginedes mikrotasandile mõjutavad rännet samuti erinevad tegurid nagu sissetulek, tööhõive, perekond ning laiem sotsiaalne võrgustik, väärtused ja elustiil, rahulolematuse elukohaga (Krieger 2004).

Lisaks üksikisiku soovidele ja ootustele mõjutavad rände otsust ka sotsiaalsed ja sümboolsed võrgustikud. Krieger (2004) on nimetanud seda kui mesotasandit. Selle kohaselt kuuluvad sotsiaalsete sidemete hulka tugevad sidemed (perekond ja majapidamine) ja nõrgad sidemed (potentsiaalsete migrantide, mitte-migreerujate ja vahendajate võrgustikud). Sümboolsete sidemete hulka kuuluvad rahvuslikud, etnilised, religioossed sidemed.

Seega selleks, et mõista rännet, tuleb seda vaadelda kõigi kolme tasandi (mikro-, meso- ja makrotasandi) koostoimel. Tabelis 1 on välja toodud Kriegeri (2004) poolt kokkuvõtlikult peamised rännet mõjutavad tegurid mikro-, meso- ja makrotasandil.

Tabel 1. Migratsiooni analüüsi kolm tasandit.

Mikrotasand	Mesotasand	Makrotasand
Väärtused, soovid ja ootused	Kollektiivid ja sotsiaalsed võrgustikud	Makrotasandi võimalused
Individuaalsed väärtused ja ootused: <ul style="list-style-type: none"> - Elujärje parandamine ja kindlustamine - Rikkus - Staatus - Mugavus - Autonoomia - Kuuluvus ja moraal 	Sotsiaalsed sidemed: <ul style="list-style-type: none"> - Tugevad sidemed: perekond ja majapidamine - Nõrgad sidemed: potentsiaalsete migrantide, mittemigreerujate ja vahendajate võrgustikud Sümboolsed sidemed: <ul style="list-style-type: none"> - Sugulus, etnilised, rahvuslikud ja religioossed organisatsioonid; sümboolsed kogukonnad 	Majandus: <ul style="list-style-type: none"> - Sissetulekute ja töötuse erinevused Poliitika: <ul style="list-style-type: none"> - Reguleerimine ruumilise mobiilsuse kaudu rahvusriikide ja rahvusvahelist tasandit - Poliitiline surve, etnilised, rahvuslikud ja usulised konfliktid Kultuuriraamistik: <ul style="list-style-type: none"> - Domineerivad normid ja arutlused Demograafia ja ökoloogia: <ul style="list-style-type: none"> - Rahvaarvu kasv - Põllumajandusliku maa kättesaadavus - Tehnoloogia tase

Allikas: Krieger 2004

Haridusrännet kui ühte rände osa tuleb vaadelda kõigil kolmel tasandil. Järgmises peatükis vaadeldakse haridusrännet seostatuna nende teooriatega.

2.1. Haridusrände olemus

UNESCO on defineerinud rahvusvaheliselt liikuvaid üliõpilasi kui tudengeid, kes lahkuvad kodumaalt teise riiki eesmärgiga omandada seal haridust (Lasanowski ja Verbik 2007). Seega võib väita, et haridusränne on liikumine riikide vahel eesmärgiga saada kvaliteetsemat haridust.

Globaliseerumine pakub uusi võimalusi õppe- ja teadustöös, mille piiriks ei ole enam ühe riigi territoorium (Altbach jt 2009). Rahvusvaheline haridusränne on viimase 10-15 aasta jooksul üha olulisemaks osaks maailma kõrgharidusmaastikul (Lasanowski ja Verbik 2007). Hinnanguliselt õppis väljaspool kodumaad 2006 aastal 2,7 miljonit üliõpilast ning prognoosi kohaselt võib see aastaks 2025 tõusta 7,2 miljoni tudengini (Varghese 2008). Peaaegu 80% kõigist väljaspool kodumaad õppivatest tudengitest teeb seda OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) riikides. Suurima välisüliõpilaste arvuga riigid on USA, Suurbritannia, Saksamaa, Prantsusmaa ja Austraalia (Lasanowski ja Verbik 2007, Varghese 2008).

Varghese (2008) on leidnud seose õppekeele ja õpitava valdkonna vahel. Uuringud on näidanud, et Suurbritannias, kus õppekeeleks on inglise keel, õpitakse peamiselt sotsiaalteadusi, äridust ja õigusteadust, vastukaaluks Saksamaale minnakse pigem õppima humanitaarteadust ja kunsti.

Välismaal õppimine arendab migrantide sotsiaalset ja kultuurilist arengut, milletõttu suureneb ka inimkapital (Brezis ja Soueri 2011). Samuti mõjub haridusränne positiivselt tudengile, arendades keeleoskust ja avardades silmaringi. Välismaal õppimise kogemus annab juurde kogemuse suhtluses erikultuuri taustaga inimestega ning mõjub hästi üliõpilase enesekindlusele. Need kõik on vajalikud tegurid konkureerimaks tööturul.

2.1.1. Haridusrännet mõjutavad tegurid

Haridusrände otsuse teeb inimene ise, võttes arvesse erinevaid aspekte. Otsus õppida välismaal tugineb mitmetel teguritel: sihtriigis räägitav keel, geograafiline asukoht ja kaugus kodumaast ning suhtevõrgustike mõjust (Mazzarol ja Soutar 2001). Tegureid, mis mõjutavad otsust õppida väljaspool kodumaad, on Mazzarol ja Soutar (2001) kirjeldanud „tõmbe-tõuke“ mudeli järgi, mille järgi lõplik otsus kujuneb sihtriigi tõmbetegurite ja lähtriigi tõuketegurite koosmõjul.

Mazzarol ja Soutar (2001) haridusrände otsustusprotsess kujutab endast kolme etappi. Esimeses etapis tehakse otsus õppida välismaal. Järgmiseks valitakse sihtriik, kuhu minna

õppima. Viimases etapis tuleb leida sobiv ülikool. Selle otsuse tegemisel on oluline roll tõmbe- ja tõuketeguritel.

2.1.1.1. Lähteriigi tõuketegurid

Otsust minna õppima väljapoole kodumaad mõjutavad mitmed tegurid, mida nimetatakse tõuketeguriteks. Mazzarol ja Soutar (2001) on lähteriigi tõuketeguritena välja toonud koduriigi hariduse kvaliteedi ja kättesaadavuse. Krieger (2004) on oma uurimuses lähteriigi tõuketeguritena märkinud etnilisi probleeme ja lähteriigi majanduslikku olukorda. Samuti on lähteriigi tõuketeguriks sealne poliitiline olukord, mis tõukab noori välismaale õppima (Altbach 2009).

Mazzarol ja Soutar (2001) on oma artiklis väitnud, et suurema SKP tasemega riikides on suurem haridusränne riigist välja. Seda seetõttu, et suurema SKPga kaasneb ka kõrgem palgatase, õppimine väljaspool kodumaad nõuab palju kulutusi, seega parema majandustasemega riikides on suurem ränne.

2.1.1.2. Sihtriigi tõmbetegurid

Kui haridusrände otsus on tehtud, tuleb valida sihtriik. Otsust mõjutavad mitmed sihtriigi tõmbetegurid. Peamised faktorid, mis mõjutavad sihtriigi valikut, on õppemaksumus ning kulud elamisele ja reisimisele, hariduse kvaliteet, sihtriigis kõneldav keel ja geograafiline asukoht (Mazzarol ja Soutar 2001, Varghese 2008). Otsust mõjutavad ka suhtevõrgustikud. Krieger (2004), Mazzarol ja Soutar (2001) välja toonud, et otsust õppida väljaspool koduriiki mõjutavad oluliselt perekond ja sõbrad ning nende kogemused.

Valiku tegemisel on üks põhilisi faktoreid õppimisega seonduvad kulud, nii otseselt õppimisele (õppemaks) kui ka üldine elukallidus (Mazzarol ja Soutar 2001). Seetõttu on tudengitel vaja võimalust töötada osalise tööajaga (Mazzarol ja Soutar 2001, Varghese 2008). Suure osa kuludest võtavad reisikulud, seetõttu on väga oluline sihtriigi geograafiline lähedus. Seega eelistatakse pigem koduriigi lähedal asuvaid riike (Krieger 2004, Mazzarol ja Soutar 2001).

Otsus välismaale õppima minna on sageli terve pere otsus, kus üheskoos kaalutakse erinevaid mõjutegureid. Ülikooli valiku otsust mõjutavad palju vanemate, sõprade ja sugulaste kogemused ja arvamused. Vanemad ja sugulased, kes on õppinud välismaal ja saanud hea kogemuse, tõenäoliselt soovivad seda oma lastele, teistele pereliikmetele või sõpradele (Mazzarol ja Soutar 2001).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et otsus minna välismaale õppima on mõjutatud mitmetest faktoritest. Seda mõjutavad nii finantsilised tegurid, geograafiline asukoht kui ka suhtevõrgustike mõju.

2.2. Haridusränne Euroopas

Ränne on saanud oluliseks teemaks Euroopa Liidu majandus-ja sotsiaalspoliitikas (Krieger 2004). UNESCO andmetel valib kolm üliõpilast viiest õppimaks Euroopas Suurbritannia, Saksamaa või Prantsusmaa (Lasanowski ja Verbik 2007). Lasanowski ja Verbik (2007) on välja toonud, et võttes arvesse sisseastujaid aastas on Suurbritannia populaarsuselt teine sihtriik maailmas. Samas artiklis on nad välja toonud, et peamisteks lähteriikideks on Iirimaa, Itaalia ja Hispaania, aga ka Prantsusmaa, Saksamaa ja Kreeka. Samuti on viimasel ajal suurenenud Hiina, India ja Nigeeria tudengite sissekämine (Lasanowski ja Verbik 2007). Saksamaa ja Prantsusmaa ülikoolid ei ole nii tunnustatud Suurbritannia omad, nende kasuks on majanduslik asjaolu. Suurbritannia järel on Saksamaa järgmine sihtriik välisüliõpilastele. Peamise sihtriigina on Saksamaa Bulgaaria, Poola, Venemaa ja Türgi tudengitele (Lasanowski ja Verbik 2007). Lasanowski ja Verbik (2007) järgi on Itaalia ja Saksamaa ning samuti ka Alžeeria, Maroko, Tuneesia ja Senegal lähteriikideks Prantsusmaa haridusrändele. Alžeeria, Maroko, Tuneesia ja Senegal on kunagised Prantsusmaa koloniaalriigid, mille tõttu on neil ühine taust. See soodustab rännet Prantsusmaale.

3. Andmed ja metoodika

3.1. Metoodika kirjeldus ja valimi iseloomustus

Eesti abiturientide edasiõppimiskavatsusi uuriv uuring viidi läbi ajavahemikul 21.11.2011-30.01.2012. Uuringu viis läbi Tartu Ülikooli doktorandi Enel Pungase tellimusel sotsiaal- ja turu-uuringute firma SAAR POLL. Tegu oli üleriigilise küsitlusega, kuhu valiti koolid juhuslikult, vähemalt üks igast maakonnast. Eesti haridussüsteemi eripära kujutab endast eraldi koole eesti ja vene keelt emakeelena kõnelevatele õpilastele. Enne küsitlusperioodi algust puudusid ka Haridusministeeriumil valimiandmed 2011./2012. õppeaasta kohta, mistõttu lähtuti valimi mudeli koostamisel 2010./2011. õppeaasta andmetest. Aluseks võeti 11. klassi õpilaste arv nii eesti kui ka vene õppekeele koolides. Koostati kaks iseseisvat maakondlikku valimit linn-maa lõikes, mis tuginesid eesti või vene õppekeelele. Selle õppeaasta abiturientide koguarv oli 8324 õpilast, kellest küsitluses osales 3214. Esialgses valimis oli ettenähtud küsitleda 1500 eesti- ja 1500 venekeelset abiturienti. Seda valikut tuli muuta, kuna venekeelsete abiturientide koguvalim oligi ainult ca 1500 ning küsitlusele vastanute lõpparvuks tuli 1211 venekeelset ankeeti. Selleks, et saada kokku 3000 vastanut, tuli suurendada eestikeelsete vastajate arvu, lõplikusse andmebaasi jäid 2003 eesti abiturienti vastused.

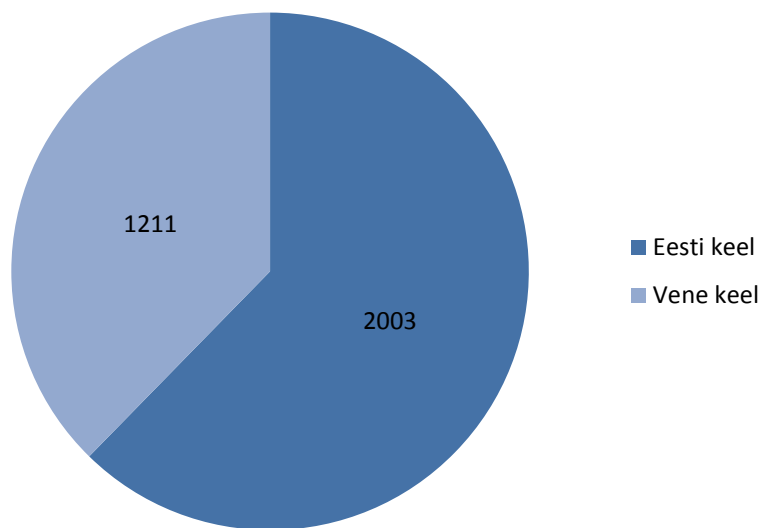
3.2. Analüüsimeetod

Uuringus saadud andmetest tehti analüüs, kasutades statistikaprogrammi SPSS. Esmalt koostati seda kasutades vajalikud joonised ning seejärel tehti nende põhjal analüüs.

4. Tulemused

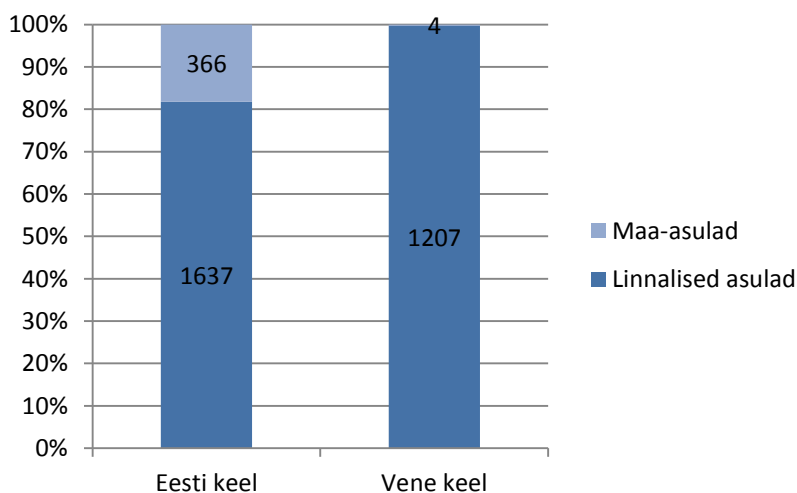
4.1. Uuringu üldised tulemused

Jooniselt 1 on näha, et uuringule on vastanud 3214 abiturienti, kellest 2003 vastasid eestikeelsele ankeedile ja 1211 venekeelsele ankeedile. See tähendab, et 62% vastanutest vastas eestikeelsele ankeedile ja 38% venekeelsele ankeedile.

Joonis 1. Ankeedile vastanud eesti keelt ja vene keelt kõnelevad noorte arv.

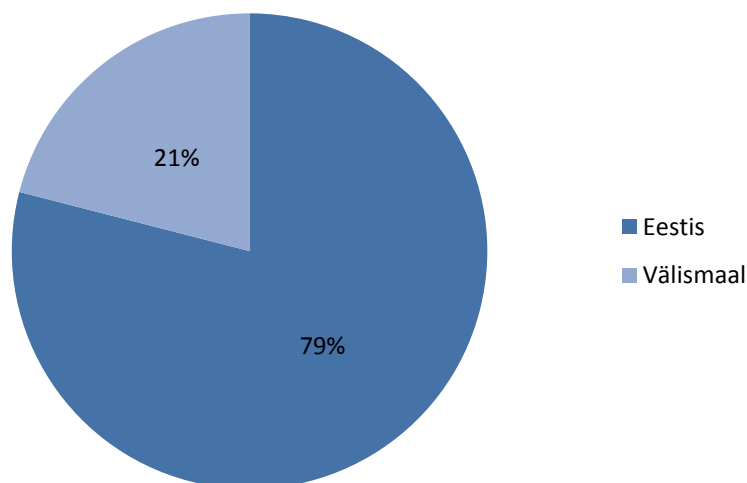
Uuringule vastanutest enamik elab linnalises asulas. Eestikeelsele ankeedile vastanutest elab linnalises asulas 1637 vastanut ning maa-asulas 366 vastanut. Venekeelsele ankeedile vastanutest 1207 elavad linnalises asulas ja ainult 4 maa-asulas. Statistikaamet definitsiooni järgi kuuluvad linnalise asula alla linn, vallasisene linn ja alev. Maa-asula on statistikaameti definitsiooni kohaselt alevik ja küla.

Joonis 2. Ankeedile vastanud keele ja asukoha (linnalised ja maa-asulad) järgi.

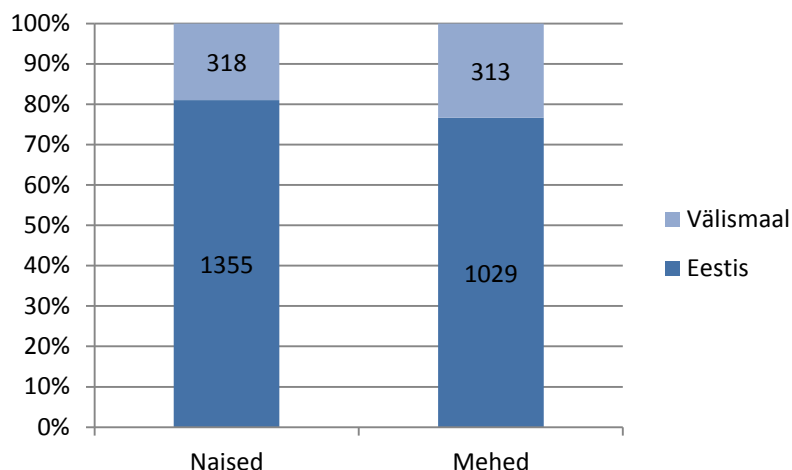
4.2. Haridusrände kavatsused

Jooniselt 3 on näha, et kõigist vastanud abiturientidest soovib Eestis edasi õppida 79%. Seega väljaspool kodumaad otsustas õppida ainult 21% vastanutest.

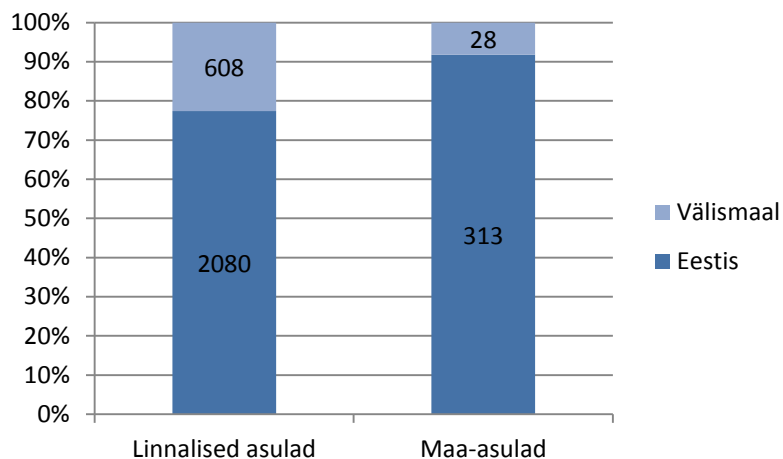
Joonis 3. Abiturientide edasi õppimise kavatsused Eestis ja välismaal.

Jooniselt 4 on näha, et nii mehed kui naised otsustavad pigem edasi õppima asuda Eestisse. 1355 (81%) vastanud naistest ja 1029 (77%) vastanut meestest plaanivad edasi õppida Eestis. Välismaale plaanivad minna 318 ehk 19% vastanud naist ja 313 ehk 23% vastanud meest. Sellest saab välja lugeda, et haridusrände kavatsus vastanute hulgas ei ole domineeriv.

Joonis 4. Edasiõppimise kavatsused Eestis või välismaal vastajate soo järgi.

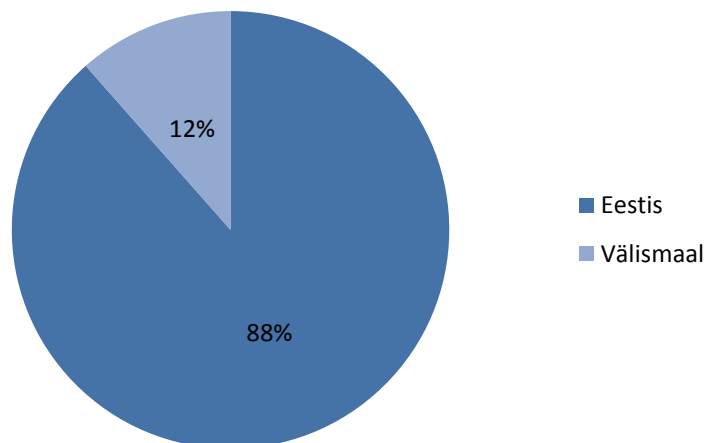
Jooniselt 5 on näha, et linnalisest asulast pärit noored plaanivad enamasti asuda õppima Eestis. Linnalistest asulatest pärit noortest plaanib Eestis õppida 2080 vastanut ehk 77% ning välismaale õppima plaanib minna 608 vastanut ehk 23%. Samuti plaanib maa-asulates pärit vastanutest enamik õppida Eestis. 313 (91%) maa-asulas elavat vastanut plaanib edasi õppida Eestis ning 28 vastanud noort soovib minna välismaale.

Joonis 5. Eestisse või välismaale õppima minemise kavatsused linna- ja maa-asulate noortel.

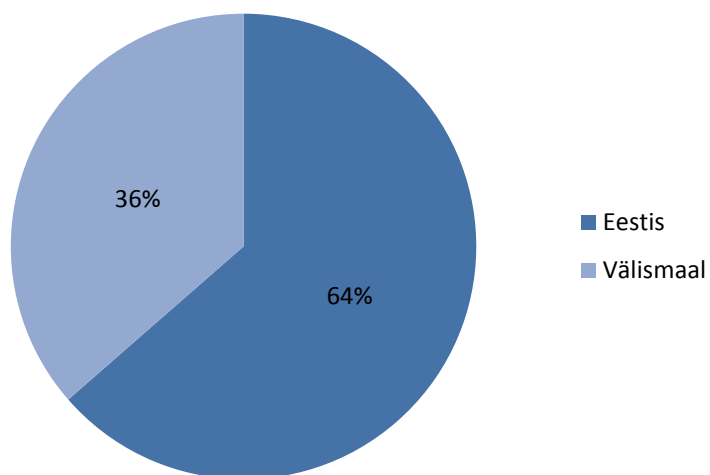
Tulemuste analüüsimisel vaadati eraldi eesti- ja venekeelsele ankeedile vastanuid.

Jooniselt 6 on näha, et kõigist eesti keeles vastanutest 88% plaanivad edasi õppida Eestis ja ainult 12% plaanivad minna välismaale haridust omandama.

Joonis 6. Eesti keelsele ankeedile vastanud abiturientide edasiõppimise kavatsused.

Jooniselt 7 on näha, et vene keeles vastanute puhul soovib Eestis edasist haridust omandada 64% ning välismaale plaanib õppima minna 36% vene keeles vastanud abiturientidest. Seega ilmneb, et venekeelsete koolide abiturientide soov õppida välismaal on suurem kui eestikeelsete koolide õpilastel.

Joonis 7. Vene keelsele ankeedile vastanud abiturientide edasi õppimise kavatsused.

4.3. Haridusrännet mõjutavad tegurid

Jooniselt 8 on näha eestikeelsele ankeedile vastanute haridusrände otsuse tegemist mõjutanud tegurite olulisus. Kõige olulisemaks teguriks välismaal õppimise kasuks otsustamisel peeti uute kogemuste saamist. Oluliseks pidas seda üle 90% vastanutest. Üle 80% eesti keelt kõnelevatest abiturientidest pidas maailmas ringivaatamist oluliseks teguriks, miks minna välismaale õppima. Alla 15% pidas seda mõnevõrra oluliseks ning alla 5% täiesti ebaoluliseks.

Väga oluliseks mõjuteguriks (üle 70% vastanutest) pidasid eesti keelt kõnelevad noored võimalust leida välismaal uusi sõpru ja tuttavaid. Mõnevõrra oluliseks pidas seda üle 10% ning ebaoluline tegur oli see alla 5% vastanute jaoks. Samuti väga tähtsaks teguriks peeti paremaid võimalusi heale ametikohale ja paremale palgale. Üle 70% vastanutest pidas seda oluliseks teguriks, 20% mõnevõrra oluliseks ning alla 5% ebaoluliseks.

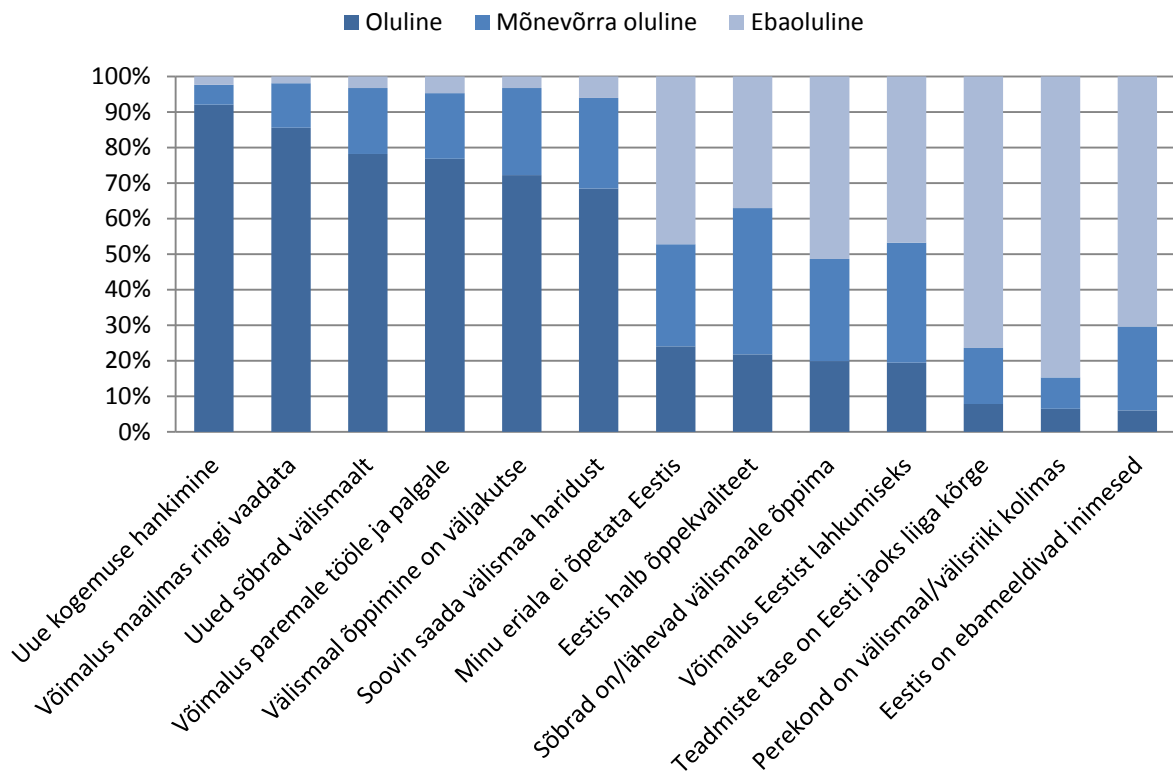
Välismaal õppimist kui väljakutset pidas oluliseks lahkumise teguriks üle 70% abiturientidest, mõnevõrra oluline oli asjaolu umbes 20% vastanule ning alla 10% jaoks oli see ebaoluline. Väga oluliseks lahkumise põhjuseks peetakse soovi saada haridus välismaal. Ligi 70% eestikeelsetest vastajatest pidas seda oluliseks põhjuseks, mõnevõrra oluline oli üle 20% vastanute jaoks ning alla 10% pidas seda näitajat ebaoluliseks.

Üle 20% eestikeelsele ankeedile vastanute hinnangul oli välismaale õppima minemise üheks oluliseks põhjuseks asjaolu, et valitud eriala ei õpetata Eestis. 25% vastanutest pidas seda põhjust mõnevõrra oluliseks ning pooled eestikeelsele ankeedile vastanutest pidas seda ebaoluliseks põhjuseks. Halba õppekvaliteeti pidas lahkumise oluliseks teguriks 20% eestikeelsetest vastanutest. Üle 40% vastanutest pidas seda mõnevõrra oluliseks ning ebaoluline oli see tegur ligi 40% vastajate jaoks.

20% vastanutest pidas oluliseks tõuketeguriks sõprade eeskujut ehk sõbrad kas juba õpivad või kavatsevad seda teha välismaal. Mõnevõrra oluliseks pidas seda ligi 30% ning ebaoluliseks pooled vastanutest. Võimalust Eestist lahkumiseks pidas oluliseks teguriks alla 20% vastanutest, mõnevõrra oluliseks pidas seda üle 30% abiturientidest ning ebaoluliseks üle 40%.

Eesti jaoks liiga kõrget teadmiste taset hindas olulise põhjusena välismaale õppima minemisel alla 10% abiturientidest, mõnevõrra oluliseks põhjuseks pidas seda üle 10% ning täiesti ebaoluline põhjus oli see üle 75% eestikeelsete vastanute jaoks.

Alla 10% vastanutest pidas haridusrände oluliseks teguriks asjaolu, et perekond on juba või kolib välisriiki. Mõnevõrra oluliseks pidas seda tegurit samuti alla 10% abiturientidest ning ebaoluliseks üle 80% vastanutest. Samuti alla 10% peavad oluliseks teguriks, miks minna välismaale õppima seda, et Eestis on ebameeldivad inimesed. Mõnevõrra oluline on see üle 20% vastanute jaoks ning täiesti ebaoluline 70% jaoks.

Joonis 8. Tegurid, mis mõjutavad otsust minna välismaale õppima eesti keelt kõnelevatel õpilastel.

Jooniselt 9 on näha venekeelsele ankeedile vastanute haridusrände otsuse tegemist mõjutanud tegurite olulisus. Kõige tähtsamaks teguriks peeti paremaid võimalusi heale ametikohale ja paremale palgale. 90% vastanutest pidas seda oluliseks teguriks, üle 5% mõnevõrra oluliseks ning alla 5% ebaoluliseks. Väga oluliseks lahkumise põhjuseks peeti soovi saada haridus välismaal. 80% venekeelsetest vastajatest pidas seda oluliseks põhjuseks, mõnevõrra oluline oli üle 10% vastanute jaoks ning alla 10% pidas seda näitajat ebaoluliseks.

Oluliseks teguriks välismaal õppimise kasuks otsustamisel on uute kogemuste saamine. Oluliseks pidas seda üle 80% vastanutest, mõnevõrra oluliseks üle 10% ja ebaoluliseks alla 5% vastanutest. 70% vene keelt kõnelevatest abiturientidest pidas maailmas ringivaatamist

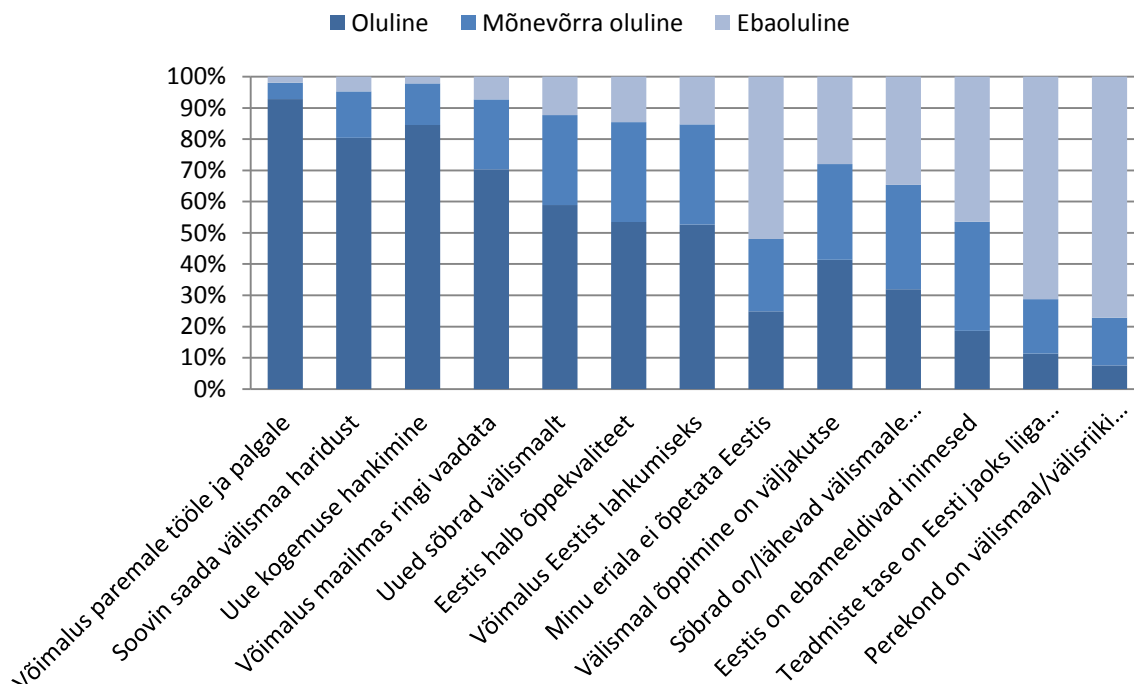
oluliseks teguriks, miks minna välismaale õppima. Üle 20% pidas seda mõnevõrra oluliseks ning alla 10% täiest ebaoluliseks.

Oluliseks mõjuteguriks (alla 60% vastanutest) pidasid vene keelt kõnelevad noored võimalust leida välismaal uusi sõpru ja tuttavaid. Mõnevõrra oluliseks pidas seda alla 30% ning ebaoluline tegur oli see üle 10% vastanute jaoks. Halba õppekvaliteeti pidas lahkumise oluliseks teguriks üle poolte venekeelsetest vastanutest. Üle 30% vastanutest pidas seda mõnevõrra oluliseks ning ebaoluline oli see tegur üle 10% vastajate jaoks.

Võimalust Eestist lahkumiseks pidas oluliseks teguriks üle poolte vastanutest, mõnevõrra oluliseks pidas seda üle 30% abiturientidest ning ebaoluliseks alla 20%. Üle 20% venekeelsele ankeedile vastanute hinnangul oli välismaale õppima minemise üheks oluliseks põhjuseks asjaolu, et valitud eriala ei õpetata Eestis. Alla 25% vastanutest pidas seda põhjust mõnevõrra oluliseks ning üle poolte venekeelsele ankeedile vastanutest pidas seda ebaoluliseks põhjuseks. Välismaal õppimist kui väljakutset pidas oluliseks lahkumise teguriks 40% abiturientidest, mõnevõrra oluline oli asjaolu üle 30% vastanute ning alla 30% jaoks oli see ebaoluline.

Üle 30% vastanutest pidas oluliseks tõuketeguriks sõprade eeskuju ehk sõbrad kas juba õpivad või kavatsevad seda teha välismaal. Mõnevõrra oluliseks pidas seda samuti üle 30% ning ebaoluliseks pidas seda alla 40% vastanutest. Alla 20% peavad oluliseks teguriks, miks minna välismaale õppima seda, et Eestis on ebameeldivad inimesed. Mõnevõrra oluline on see üle 30% vastanute jaoks ning täiesti ebaoluline alla 50% jaoks.

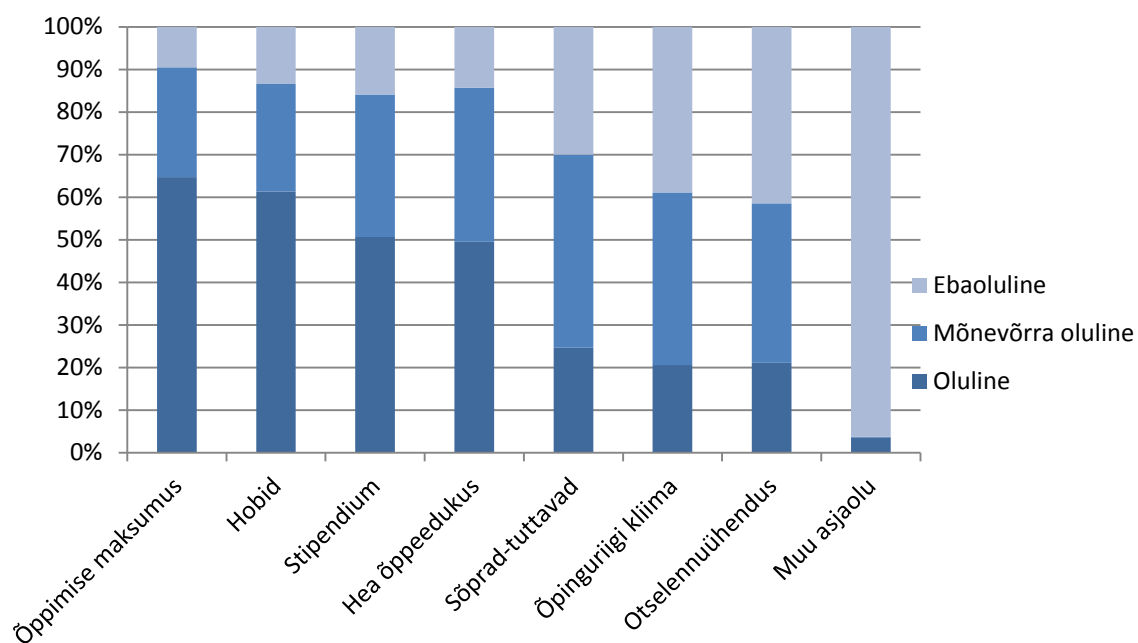
Eestis edasi õppimise jaoks liiga kõrget teadmiste taset hindas olulise põhjusena välismaale õppima minemisel 10% abiturientidest, mõnevõrra oluliseks põhjuseks pidas seda alla 20% ning täiesti ebaoluline põhjus oli see üle 70% venekeelsete vastanute jaoks. Alla 10% vastanutest pidas haridusrände oluliseks teguriks asjaolu, et perekond on juba või kolib välisriiki. Mõnevõrra oluliseks pidas seda tegurit üle 10% abiturientidest ning ebaoluliseks alla 80% vastanutest.

Joonis 9. Tegurid, mis mõjutavad otsust minna välismaale õppima vene keelt kõnelevatel õpilastel.

Välismaale õppima minemist mõjutavad mitmed asjaolud. Jooniselt 10 on näha 8 asjaolu, mis mõjutavad välismaale õppima minemist ning on näha, kas see tegur on vastanute jaoks oluline või mitte. Kõige olulisemaks mõjutavaks asjaoluks pidasid vastanud abiturientid õppimise maksumust. Üle 60% vastanutest pidas seda näitajat oluliseks ning ainult 9% vastanute jaoks oli see ebaoluline asjaolu. Üle 60% vastanutest pidas oluliseks asjaolu, et saab edasi tegeleda oma hobidega. Mõnevõrra oluliseks pidas seda asjaolu 25% vastanutest ning üle 10% pidas seda täiesti ebaoluliseks. Väga oluliseks mõjutavaks asjaoluks peeti stipendiumi saamise võimalust. Pooled vastanutest pidasid seda oluliseks ning alla 20% pidas seda ebaoluliseks näitajaks. Eelnevat head õppeedukust pidasid välismaale õppima asumisel oluliseks eelduseks umbes pooled vastanutest. Mõnevõrra oluliseks pidas seda näitajat üle 30% vastanutest ning ebaoluliseks alla 20% abiturientidest. Vastajad on pidanud sõprade ja tuttavate eeskuju pigem oluliseks näitajaks, st suurem osa abiturientidest pidas seda mõnevõrra oluliseks või oluliseks. Õpinguriigi kliimat pidas oluliseks umbes 20% abiturientidest, mõnevõrra oluliseks pidas 40% ning ebaoluliseks samuti 40% vastanutest. Otselennuühendust Eesti ja õpinguriigi vahel pidas oluliseks umbes 20% õpilastest, mõnevõrra oluliseks pidas seda alla 40% vastanutest ning ebaoluliseks rohkem kui 40%. Üle 90% vastanutest pidas muid asjaolusid ebaoluliseks ning alla 10% oluliseks. Muude asjaoludena toodi välja eestlaste kogukonna olemasolu, head

treenerid, suhted inimestega Eestis ning sihtriigi seaduseid seoses kõrghariduse omandamisega.

Joonis 10. Välismaale õppimaminekut mõjutavad asjaolud.

5. Arutelu

UNESCO on defineerinud rahvusvaheliselt liikuvaid üliõpilasi kui tudengeid, kes lahkuvad kodumaalt teise riiki eesmärgiga omandada seal haridust (Lasanowski ja Verbik 2007). Välismaal õppimine arendab migrantide sotsiaalset ja kultuurilist arengut, mille tõttu suureneb ka inimkapital (Brezis ja Soueri 2011). Samuti mõjub haridusränne positiivselt tudengile, arendades keeleoskust, avardades silmaringi, annab juurde kogemuse suhtluses erikultuuri taustaga inimestega ning suurendab enesekindlust. Need kõik on vajalikud tegurid konkureerimaks tööturul. Haridusrände otsust mõjutavad erinevad „tõmbe-tõuke“ tegurid (Mazzarol ja Soutar 2001). Nende tegurite põhjal kujunebki lõplik otsus.

2011./2012. aastal korraldatud uuringu põhjal oli haridusrände ja Eestis õppimise vahe küllaltki suur. Haridusrände kasuks on otsustanud 21% abiturientidest, seega Eestis plaanib edasi õppida 79% vastanutest. Salisbury jt (2008) on oma uuringus leidnud, et proportsionaalselt läheb välismaale õppima rohkem naisi kui mehi. Nad leidsid, et 1995. kuni 2005. aastal on väljaspool kodumaad õppivate neidude ja noormeeste protsent jäänud praktiliselt samaks- 65% on naised ja 35% mehed. Eesti abiturientide uuringust selgus, et 318 neidu plaanib minna õppima välismaale. See teeb kõigist naissoost vastanutest 19%. Kõigist vastanutest soovib välismaale minna 313 noormeest, mis teeb kogu meessoost vastanute hulgast 30%. Kui esmapilgul vaadatuna tundub, et haridusrände soov on suurem naiste hulgas, siis kui vaadelda olukorda protsentuaalselt, ilmneb teistsugune olukord. Nimelt noormehed on avaldanud rohkem soovi õppida väljaspool Eestit, kui on seda teinud naised. Sellest uuringust ei tulnud välja Salisbury jt (2008) poolt leitud seos.

Kui vaadelda õpilasi, kes elavad linnalises või maa-asulas ning nende rände soove, siis on näha, et 23% kõigist linnalistest asulatest vastanutest soovib minna õppima välismaale. Maa-asulast pärit noort läheks õppima välismaale ainult 8%. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et maa-asulast pärit noored on vähem kursis välismaal õppimise võimalustega. Samuti võivad olla maa-asulatest pärit noored rohkem paiksemad ning hindavad elu väljaspool linna.

Eesti haridussüsteemis on eesti- kui ka venekeelsed koolid ning see tõttu on haridusrände kavatsust oluline vaadata eraldi nii eesti kui ka vene keelt kõnelevate noorte kohta. Uuringu tulemustest selgus, et ligi 12% eesti keelt kõnelevatest abiturientidest plaanib õpinguid jätkata välismaal. Vene keelt kõnelevate õpilastest soovib peale gümnaasiumi lõpetamist edasi välismaale õppima minna 36% vastanutest. Seega on vene keeles õppivate abiturientide soov välismaal haridust saada suurem kui eesti keeles õppivate noorte soov. Kui võrrelda ainult

välismaal õppida soovijaid, siis 66% välismaal õppida soovijatest on vene keelt kõnelevad noored ning kõigest 34% eesti keeles õppivad abiturientid. Põhjusi, miks vene keeles õppivad noored plaanivad rohkem minna edasi õppima välismaale, on mitmeid. Näitena võib tuua etnilisi ja keelelisi probleeme ning vene keelt kõnelevad noored ei näe oma tulevikku Eestis. Samuti on Eesti ühiskonnas probleemiks muu keelsete inimeste integratsioon.

Otsust minna õppima väljapoole kodumaad mõjutavad mitmed tegurid, mida nimetatakse tõuketeguriteks (Mazzarol ja Soutar 2001). Vene keelt ja eesti keelt kõnelevad abiturientid peavad oluliseks mõjuteguriks erinevaid asjaolusid. Üle 20% eesti ja vene keeles õppivatest abiturientidest peab haridusrände otsust oluliselt mõjutanud teguriks seda, et Eestis ei õpetata nende valitud eriala. Siiski üle poolte välismaale õppima minejatest peab soovitud eriala puudumist ebaoluliseks teguriks. Selle näitaja ebaoluliseks pidamisest võib järeldada, et vastanud soovivad edasi õppima hakata erialal, mida õpetakse ka Eestis. See näitaja oli nii eesti kui ka vene keeles õppivate abiturientide jaoks võrdselt pigem ebaoluline.

Eesti ja vene koolides õppivad noored pidasid ebaoluliseks mõjuteguriks valiku tegemisel enda liiga kõrget teadmiste taset Eesti koolide jaoks. Üle 75% eestikeelsele ankeedile vastanutest ning üle 70% venekeelsele ankeedile vastanutest pidas seda ebaoluliseks. Sellest võib järeldada, et vastanud abiturientid ei pea ennast Eestis õppimise jaoks liiga targaks.

Väga oluliseks lahkumise otsust mõjutavaks teguriks peavad abiturientid soovi saada haridus välismaal. Seega võib järeldada, et välismaal omandatud haridusel on vastanute hulgas hea maine. Veel üheks teguriks, mis mõjutab haridusrände tegemise otsust, on halb õppekvaliteet Eestis. Oluliseks otsuse mõjutajaks pidas seda üle poolte vene- keelsetest vastanutest ning ainult 20% eestikeelsetest vastanutest. Seega vene keelt kõnelevate noorte arvates on Eestis saadav kõrgharidus halva kvaliteediga, samas kui eesti keelt kõnelevad noored ei pea õppe kvaliteeti probleemiks.

Välismaal õppimine on kui väljakutse. Eestikeelses kooli käivatest abiturientidest 70% hindas seda kui olulist tegurit otsustamaks haridusrände kasuks. Ainult 40% vene koolides käivatest õpilastest pidas seda enda jaoks oluliseks mõjuteguriks otsustamaks välismaal õppimise kasuks. Siin on selgelt näha, et eestikeelsetes koolides õppivad abiturientid peavad välismaal õppimise väljakutset tunduvalt olulisemaks mõjuteguriks kui seda teevad vene koolidest pärit abiturientid.

Haridusrände valiku otsust mõjutavad palju vanemate, sõprade ja sugulaste kogemused ja arvamused. Kui sõber/tuttav õpib juba välisriigis või plaanib seda teha ning räägib valikutest ja kogemustest noorele, võib see teda innustada valikul õppida väljapool kodumaad. Meie uuringust selgus, et ainult 20% eestikeelsele ankeedile vastanuist ja kolmandik venekeelsele ankeedile vastanuist pidas seda oluliseks mõjuteguriks otsustusprotsessis. Krieger (2004), Mazzarol ja Soutar (2001) välja toonud, et otsust õppida väljaspool koduriiki mõjutavad oluliselt perekond ja sõbrad ning nende kogemused. Eesti koolides läbiviidud uuringust selgus, et abiturientid peavad sõprade ja tuttavate eeskuju pigem ebaoluliseks tegemaks otsust õppida Eestis või välismaal.

Mazzarol ja Soutar (2001), Krieger (2004) on leidnud, et perekond mõjutab oluliselt noore inimese haridusrände otsust. Eesti abiturientide seas läbiviidud uuringus küsiti, millist mõju avaldab, kas perekond on juba või kolib lähiajal välisriiki. Selgus, et üle 80% vastanutest (nii eesti- kui venekeelsetest vastanutest) pidas seda tegurit ebaoluliseks.

Väga oluliseks teguriks abiturientid paremaid võimalusi heale ametikohale ja palgale. Oluliseks pidas seda üle 70% eestikeelses kooli õppivatest abiturientidest ning lause 90% vene- keelses koolis õppivatest noortest. Parema töökohta tulevikus motiveerib välismaale õppima minekul rohkem vene keeles õppivaid noori, kelle jaoks on see väga oluline. Samuti peeti oluliseks teguriks pidasid abiturientid võimalust leida uusi rahvusvahelisi sõpru ja tuttavaid. Väga oluliseks teguriks peavad noored ka uute kogemuste hankimist.

Oluliseks teguriks haridusrände otsuse tegemisel märkis võimalust Eestist lahkuda alla 20% eestikeelsele ja üle poolte venekeelsele ankeedile vastanutest. Sellest järeldub, et venekeelsetes koolides õppivate abiturientidel on suurem soov Eestist lahkuda. Eestis olevaid ebameeldivaid inimesi pidasid noored üldiselt ebaoluliseks teguriks haridusrände tegemise otsustel.

Nagu uuringu tulemustest selgus soovib rohkem venekeelsetes koolides abiturientidest (võrreldes eestikeelsetes koolides õppivate noortega) minna edasi õppima välismaale. Selle üheks põhjuseks võib olla Eesti ühiskonnas pooleli olev muukeelse rahva integratsioon. 2011. aastal läbi viidud Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringust ilmneb, et 2008. aastaga võrreldes on eesti ühiskonnas vene või muu emakeelt kõnelevate isikuid tugevalt lõimunuid 27,5% kasvanud 2011. aastaks 32%-ni. Samas on suurenenud ka täielikult lõimumata inimeste osa 7,5%-lt 13%-le. Seega on erinevused venekeelse ja eestikeelse elanikkonna rühmade vahel kasvanud. Samas võrreldes 2008. aastaga on eestlaste hoiakud venekeelse

elanikkonna kaasamise suhtes on muutunud veidi positiivsemaks. Samuti ilmneb monitooringust, et ebavõrdsuse tajus teiste rahvaste liikmete seas oluliselt langenud.

Samuti mõjutab venekeelsetes koolides õppivate noorte haridusrände otsust asjaolu, et Eesti kõrghariduses on ainult 6 vene keelset õppekava ning on ka mitmekeelseid õppekavu, mis tähendab, et õpinguid alustatakse vene keeles, kuid lõpetatakse eesti keeles. Kuid kui noored on omandanud 12 aastat haridust vene keeles ning omavad halba eesti keele oskust, siis on neil raske ülikoolis eesti keelega hakkama saada.

Abituriente mõjutavad välismaale õppima minemise otsuse tegemisel erinevad põhjused. Eesti keelsetes koolides õppivate noorte jaoks kõige olulisem tegur, mis mõjutab haridusrände otsust, on soov hankida uusi kogemusi. Oluliseks märkisid noored veel soovi saada haridust välismaal, väljakutset, uute sõprade leidmise võimalust, lootust tulevikus paremale töökohale ja palgale ning võimalust maailmas ringi vaadata. Venekeelsetes koolides õppivate abiturientide jaoks kõige olulisem tegur, mis mõjutab välismaale õppima minemise otsust, on soov saada tulevikus paremat töökohata ja palka. Veel pidasid vene keeles vastanud noored oluliseks soovi saada välismaal haridust, uute sõprade leidmise võimalust, uute kogemuste hankimist ning võimalust maailmas ringi vaadata. Samuti üle poolte venekeelsetes koolides õppivatest noortest pidas oluliseks teguriks, mis otsust mõjutab, Eesti halb õppekvaliteet ja võimalus lahkuda Eestist. Seega peavad eesti- ja venekeelsetes koolides õppivad abiturientid haridusrände mõjuteguriteks üldjuhul samasid tegureid, kuid esineb ka erinevusi.

Asjaoludest, mis mõjutavad välismaale õppima minemist pidas üle 60% vastanud abiturientidest õppimise maksumust. Stipendiumi olemasolu pidasid oluliseks asjaoluks, mis mõjutab välismaal õppimist, pooled vastanutest. Sellest tulenevalt saab väita, et majanduslikud näitajad mõjutavad olulised õpilase võimalusi õppimaks välisriigis. Sõprade ja tuttavate eeskuju pidas oluliseks 20% vastanutest. Seega sõprade ja tuttavate mõju pidasid vastanud oluliseks, kuid mitte peamiseks mõjuteguriks. Valdavalt ebaoluliseks näitajaks pidasid noored õpinguriigi kliimat. Oluline oli see 20% vastanute jaoks. Sarnaselt õpinguriigi kliimale pidasid vastanud üldiselt mitte eriti oluliseks otselennuühendust Eesti ja õpinguriigi vahel. Eelnevalt head õppeedukust pidasid ligi pooled vastanutest oluliseks eelduseks välismaale õppima minemisel. Asjaolu, et õpingu sihtriigis saab edasi tegeleda oma hobidega, pidas oluliseks 60% vastanutest. Muid asjaolusid nagu eestlaste kogukonna olemasolu, head treenereid, suhted inimestega Eestis ning sihtriigi seaduseid seoses kõrghariduse omandamisega pidasid üle 90% vastanutest ebaoluliseks.

Asjaoludest, mis mõjutavad välismaal õppimist, peeti olulisemaks hobidega edasitegemise võimalust, eelnevat head õppeedukust ning majandusnäitajaid. Seega tuli uuringust välja, et välismaale õppima soovida minejad peavad oluliseks õppe maksumust ning stipendiumi olemasolu. See on üks suuremaid mõjutegureid, otsustamaks välismaal õppimise kasuks.

6. Kokkuvõte

Selle lõputöö eesmärgiks oli uurida Eesti abiturientide edasiõppimise kavatsusi ning selgitada välja, millised on peamised põhjused, miks valitakse edasiõppimiseks välismaa. Eesti haridussüsteemis on nii eesti- kui ka venekeelsed koolid ning seetõttu on haridusrände kavatsust oluline vaadata eraldi nii eesti kui ka vene keelt kõnelevate noorte kohta.

Töö tulemusena selgus, et välismaal soovib õppida 21% uuringus osalenud abiturientidest. Kogu uuringus osalenud naiste hulgast plaanib välisriiki õppima minna 23% vastanutest ning meeste hulgas on sama näitaja 30%. Seega meeste osakaal välismaale õppima minemisel on suurem kui naiste oma. Kui vaadelda eraldi eestikeelsetes ja venekeelsetes koolides õppivaid abituriente, siis selgus, et ligi 12% eesti keelt kõnelevatest abiturientidest plaanib õpinguid jätkata välismaal. Vene keelt kõnelevate õpilastest soovib peale gümnaasiumi lõpetamist edasi välismaale õppima minna 36% vastanutest. Seega soovivad venekeelsetes koolides õppivad noored suurema tõenäosusega minna õppima välismaale kui eestikeelsetes koolides õppivad abiturientid.

Abituriente mõjutavad välismaale õppima minemise otsuse tegemisel erinevad põhjused. Eestikeelsetes koolides õppivate noorte jaoks olulised tegurid, mis mõjutavad haridusrände otsust, on soov hankida uusi kogemusi, soov saada haridust välismaal, väljakutse, uute sõprade leidmise võimalus, lootus tulevikus paremale töökohale ja palgale ning võimalus maailmas ringi vaadata. Venekeelsetes koolides õppivate abiturientide jaoks olulised tegurid, mis mõjutavad välismaale õppima minemise otsust, on soov saada tulevikus paremat töökohta ja palka, soov saada välismaal haridust, uute sõprade leidmise võimalus, uute kogemuste hankimine ning võimalust maailmas ringi vaadata. Samuti üle poolte venekeelsetes koolides õppivatest noortest pidas oluliseks teguriks, mis otsust mõjutab, Eesti halb õppekvaliteet ja võimalus lahkuda Eestist. Eesti- ja venekeelsetes koolides õppivad abiturientid peavad haridusrände mõjuteguriteks üldjuhul samasid tegureid, kuid esineb ka erinevusi.

Sellest lõputööst selgus, et asjaoludest, mis mõjutavad välismaal õppimist, peeti olulisemaks hobidega edasitegelemise võimalust, eelnevat head õppeedukust ning majandusnäitajaid. Seega tuli uuringust välja, et välismaale õppima soovida minejad peavad oluliseks õppe maksumust ning stipendiumi olemasolu. See on üks suuremaid mõjutegureid, otsustamaks välismaal õppimise kasuks.

Kokkuvõtteks võib öelda, et suurem soov Eestist lahkuda ja välismaal haridust saada on venekeelsetes koolides õppivatel abiturientidel. Tegureid, mis mõjutavad haridusrände otsust, on mitmeid. Siiski enamasti on eesti- ja venekeelsete koolide õpilaste haridusrände otsust oluliselt mõjutanud samad tegurid.

Summary

Estonian and Russian schools senior students education migration intentions

The purpose of this final work was to explore the intentions of continuing studies and to clarify what the main reasons are for studying abroad amongst Estonian senior students. In the Estonian education system there are both Estonian and Russian speaking schools and therefore it is important to observe the education migration separately between Estonian and Russian speaking adolescents.

An inquiry about Estonian seniors' intentions was used in the period of 21.11.2011-30.01.2012 in this final work. The inquiry was conducted by the social marketing research company SAAR POLL by the request of Enel Pungas, a PhD in the University of Tartu.

As a result of this work it appeared that 21% of the seniors involving this survey want to study abroad. 19% of all the women and 23% of all the men that participated in this inquiry would like to study in a different country. Therefore the percentage of men is higher than women when it comes to learning in foreign countries. If we were to observe seniors studying in the Estonian and Russian speaking schools separately, it appears that almost 12% of the Estonian speaking peers plan to continue their studies abroad. 36% of the Russian speaking students who have responded to this inquiry wish to go to another country after the graduation. Thus it is more likely for Russian speaking students to go abroad than it is for Estonian speaking upperclassmen.

There are different aspects to why seniors are affected to go studying abroad. For the Estonian speaking students the most important aspects, which influence the education migration are: the wish to gain new experiences, wish to get a degree in a foreign country, the challenge, the possibility of finding new friends, hope to get a better job and a salary in the future and also the chance to explore the world. For the students in the Russian speaking schools, aspects that affect the decision of going to a different country are: the wish to get a better job and a salary in the future, wish to get an education abroad, the possibility of finding new friends, gaining new experiences and the chance to explore the world. Also, over half of the pupils studying in the Russian speaking schools thought that an important aspect that affects their decision is the lack of education quality in Estonia and a chance to leave Estonia. In general the aspects to education migration are the same between Estonian and Russian speaking students, although there may be some differences.

From this final work it appears that the most important matters that influence studying abroad are: the opportunity to continue engaging in hobbies, good previous academic results and a good economic indicator. Therefore it turned out that the cost for the studying and the existence of a scholarship are important to the people that are going abroad to study. It's the biggest factor of influence in deciding for studying in a foreign country.

In conclusion we can say that the students in russian speaking schools want to leave Estonia more. There are many factors that affect their decision for education migration. However, the reasons that affect the education migration are mainly the same amongst students in estonian and russian speaking schools.

7. Tänuavaldused

Lõpetuseks soovin tänada oma juhendajat Tiit Tammaru, kes oli abiks selle töö valmimisel.

Samuti soovin tänada oma perekonda ja sõpru, kes toetasid mind lõputöö kirjutamisel.

8. Kirjandus

Ainsaar, M. 2004. Reason for move: A study on trends and reasons of internal migration with particular interest in Estonia 1989-2000. Doktoritöö. Turu: Turu Ülikool.

Altbach, P. G., Knight, J. 2007. The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities. *Journal of Studies in International Education* 11, 290-303

Altbach, P. G., Reisberg, L., Rumbley, L. E. 2009. Trends in global higher education: Tracing an academic revolution. A Report Prepared for the UNESCO 2009 World Conference on Higher Education. [<http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/trends-global-higher-education-2009-world-conference-en.pdf>] 10.05.2003

Brezis, E., S., Soueri, A. 2011. Why do Students Migrate? Where do they Migrate to? *Almalaurea Working Papers* 25.

Krieger, H. 2004. Migration trends in an enlarged Europe. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. [http://www.grupa484.org.rs/czm/migracioni_potencijal/Migration%20trends%20in%20an%20enlarged%20Europee%20European%20Foundation_%20Krieger_2004.pdf] 10.05.2013

Lasanowski, V., Verbik, L. 2007. International Student Mobility: Patterns and Trends. The Observatory on borderless higher education. United Kingdom.

Mazzarol, T., Soutar, G. N. 2001. „Push-pull“ factors influencing International student destination choice. *International Journal of Education Management*, 16(2), 82-90.

Salisbury, M. H., Umbach, P. D., Paulsen, M. B., Pascarella, E. T. 2009. Going Global: Understanding the Choice Process of the Intent to Study Abroad. *Res High Educ* 50:119–143

Varghese, N. V. 2008. Globalization of higher education and cross-border student mobility. *International Institute for Education Planning*.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Tuuli Raal (sünnikuupäev: 25.03.1991)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose: Eesti- ja venekeelsete koolide abiturientide haridusrände kavatsused, mille juhendaja on Tiit Tammaru,
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **20.05.2013**